

Laudatio

în onoarea

Academicianului Prof. Univ. Dr. Dr.h.c. Basarab Nicolescu,
cu ocazia acordării titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA
al UNIVERSITĂȚII ”LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU

Domnule Academician Basarab Nicolescu,
Domnule Rector,
Domnule Președinte al Senatului,
Distinși invitați,
Doamnelor și Domnilor Prorectori și Decani,
Doamnelor și Domnilor membri ai Senatului,
Doamnelor, Domnișoarelor și Domnilor

Astăzi, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu acordă, la propunerea Facultății de Științe, cea mai înaltă distincție pe care o poate acorda o instituție academică, aceea de Doctor Honoris causa, domnului Academician Profesor Universitar Dr. Basarab Nicolescu, o personalitate ce se bucură de o largă și consolidată notorietate în spațiul academic românesc și internațional.

Decizia Senatului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu de a acorda acest înalt titlu domnului Academician Prof. Univ. Dr. Basarab Nicolescu se bazează pe următoarele realizări științifice, pedagogice, literare și filosofice:

- fondarea metodologiei transdisciplinare și popularizarea ei pe toate meridianele lumii (peste 150 de conferințe pe teme transdisciplinare);

- publicarea în anul 1968 a uneia dintre cele mai complete și mai profunde lucrări despre opera poetului matematician, Dan Barbilian care va avea un deosebit impact în lumea literară a vremii: *Ion Barbu – Cosmologia “Jocului secund”*, Editura pentru Literatură, București, 1968;

- publicarea și coordonarea a peste 30 de cărți cu caracter științific, filosofic și literar;

- decernarea în anul 1986 a Medaliei de argint a Academiei Franceze pentru cartea *Nous, la particule et le monde*, Éditions Le Mail, Paris, 1985 (trad. rom. *Noi, particula și lumea*, Editura Polirom, Iași, 2002);

- obținerea premiului Benjamin Franklin “Best History Book”, Statele Unite ale Americii (1992) pentru lucrarea *La science, le sens et l'évolution – Essai sur Jakob Böhme*, Editions du Felin, Paris, 1988, prefață de Antoine Faivre (Ediția românească: *Știința, sensul și evoluția – Eseu asupra lui Jakob Böhme*, prefață de Antoine Faivre, traducere din limba franceză de Aurelia Batali, ediția I: 1993; ediția a II-a: București, Editura Vitruviu, 2000; ediția a III-a: București, Editura Cartea Românească, 2007);

- publicarea a peste 400 de studii și articole în reviste de specialitate din țară și străinătate;

- descoperirea conceptului de *Odderon* care deschide un nou domeniu în fizica interacțiilor tari (o disimetrie între materie și antimaterie la energii foarte înalte). Din 1973 până în acest moment, conceptul nu a fost nici confirmat, nici infirmat!;

- înființarea în 1987 la Paris a Centrului Internațional de Cercetări și Studii Transdisciplinare (CIRET), asociație care numără în prezent peste 170 de cercetători transdisciplinari din 26 de țări;

- fondarea în anul 1991, alături de René Berger, a *Grupului de Reflecție asupra Transdisciplinarității de pe lângă UNESCO* (GRT – UNESCO), format din 16 personalități ale lumii științifice și culturale.

Grupul va organiza diferite întâlniri sub formă de congrese, simpozioane și colocvii mondiale;

- organizarea în 1994, la Convento da Arrabida, Portugalia sub înaltul patronaj al președintelui portughez Mario Soares, al UNESCO, al Secretarului General al Consiliului Europei și al CIRET, a primului Congres Mondial al Transdisciplinarității, unde au participat 76 de personalități din toată lumea (din România a fost prezent academicianul Solomon Marcus), ocazie cu care s-a adoptat o *Cartă a Transdisciplinarității*, al cărei proiect a fost conceput de Basarab Nicolescu, Lima de Freitas și Edgar Marin;

- înființarea în 2006 a primului program de studii doctorale în transdisciplinaritate la Universitatea Babeș - Bolyai, Cluj - Napoca;

- înființarea în 2008 a centrului de studii doctorale transdisciplinare la una dintre cele mai importante universități din Africa de Sud, Universitatea din Stellenbosch, unde este numit profesor extraordinar pe perioada 1 ianuarie 2011/31 decembrie 2013;

- coordonarea între anii 2007 și 2009, împreună cu Magda Stavinschi, directoarea Institutului Astronomic al Academiei Române, a rețelei naționale de dialog între știință și religie, în colaborare cu Academia Română și Patriarhia BOR;

- coordonarea unor importante colecții transdisciplinare în România și în străinătate: Seria "*Transdisciplinaritatea*" la Editura Rocher, Monaco; Seria "*Români din Paris*", Grupul Editorial Pitkos, Editura Oxus, Paris; Seria "*Știință, Spiritualitate, Societate*", Editura Curtea Veche, București ; Seria "*Știință și Religie*", Editura Curtea Veche, București.

Părintele transdisciplinarității, savantul francez de origine română care, prin apelul la datele fizicii cuantice, încearcă să readucă conceptul de sacru în discursul raționalist postmodern, se naște la Ploiești în data de 25 martie 1942. Urmează cursurile Liceului „I. L. Caragiale” din Ploiești (1956–1960) și ale Facultății de Fizică din

cadrul Universității din București (1960–1964). În 1959 obține Medalia de aur la prima olimpiadă internațională de matematică (Brașov). În 1965 și-a susținut lucrarea de diplomă *Câmpurile Yang-Mills și autointeracțiunea câmpurilor vectoriale*. A fost asistent (1965–1968) la Universitatea din București.

În 1968 s-a stabilit în Franța, fiind bursier al guvernului francez, la Universitatea „Pierre et Marie Curie” din Paris; între 1969 și 1970 a fost bursier „Joliot Curie” al Comisariatului pentru Energie Atomică. În 1970 a intrat ca fizician la Centrul Național de Cercetări Științifice din Paris, peste trei ani susținându-și doctoratul de stat în științe fizice (*Contribution à l'étude théorique de la diffusion pion-nucléon*) la Universitatea „Pierre et Marie Curie” din Paris.

A lucrat la Divizia de Fizică Teoretică a Institutului de Fizică Nucleară din Orsay și la Laboratorul de Fizică Nucleară și Energii Înalte al Universității „Pierre et Marie Curie” din Paris.

În 1973 introduce, așa cum am mai menționat, un nou concept (*Odderon*), care va face obiectul a două conferințe internaționale: International Workshop "Pomeron and Odderon in Theory and Experiment", Heidelberg, Martie 1998 și RIKEN BNL Research Center International Workshop “Odderon Searches at RHIC”, Brookhaven National Laboratory, Upton, NY, USA, Septembrie 2005. În 1976 a obținut cetățenia franceză. Actualmente are dubla cetățenie franceză și română.

A fost „senior visiting scientist” la Lawrence Berkeley Laboratory (1976–1977) și la Universitatea din Londra (1979), profesor invitat la School of Political Studies, RANDA, Barcelona, Spania (1996-2002) și la Universitatea din Girona, Spania (2000–2001).

În anul 1987 fondează *Centrul Internațional de Cercetări și Studii Transdisciplinare (CIRET)*.

În prezent este fizician onorar la Centrul Național de Cercetare Științifică (CNRS), Franța, profesor la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca și Professor Extraordinary la School of Public Leadership, Stellenbosch University, Africa de Sud. Membru fondator al International Society for Science and Religion și membru al colegiului director și al consiliului științific al Fundației Naționale pentru Știință și Artă (FNSA), Academia Română. Președinte de onoare al Centrului de Cercetări și Studii Inter- și Transdisciplinare (CCSIT), Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca și Președinte de onoare al Institutului de Studii Pluri-, Inter- și Transdisciplinare / Institute of Pluri-, Inter- and Transdisciplinary Studies (IPITS) din Sibiu.

Este director al colecțiilor *Transdisciplinarité* (Editura Rocher, Monaco), *Les Roumains de Paris* (Editura Oxus, Paris), *Știință și Religie* și *Știință, Spiritualitate, Societate* (Editura Curtea Veche, București), director al revistelor *Transdisciplinarity in Science and Religion* și *Transdisciplinary Studies – Science, Spirituality, Society*, redactor-șef al revistei *Transdisciplinary Journal of Engineering & Science*.

Basarab Nicolescu este de asemenea, *Doctor Honoris Causa* al Universității Veracruzana (Mexic), al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, al Universității Tehnice din Cluj-Napoca, al Universității „George Bacovia” din Bacău, al Universității "Vasile Goldis" din Arad, Universității Petrol-Gaze din Ploiești și al Universității din Craiova. Cetățean de onoare al municipiilor Cluj-Napoca, Iași și Ploiești.

A fost distins cu: Medalia de argint a Academiei Franceze pentru lucrarea *Nous, la particule et le monde* (1986), diploma Academiei Româno-Americane (1987), Benjamin Franklin Award for Best History Book, USA (1992), Premiul Uniunii Scriitorilor (1993), Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de Mare Ofițer

(2002), Marele Premiu „Opera Omnia” al Festivalului internațional „Lucian Blaga” Paris/Cluj-Napoca (2004), Premiul „Opera Omnia” al Festivalului internațional „Nichita Stănescu”, Ploiești (2006), "Inter-Balkan Cultural Association - Rigas' Charta" Award, Atena, Grecia (2007), Diploma de Excelență oferită de Ministerul Afacerilor Străine al României „pentru promovarea culturii române și imaginea României în lume” (2009), The ATLAS Ramamoorthy§Yeh Transdisciplinary Distinguished Award, USA (2010), Medalia IT4S (2012), Founding Fellow of Luminary Research Institute, Gaia Foundation, Taiwan (2014), International Society for Universal Dialogue (ISUD) Honorary Award (2014), The Academy of Transdisciplinary Learning and Advanced Studies (ATLAS) Gold Medal of Honor, Texas, USA (2014).

Un congres internațional în onoarea lui Basarab Nicolescu a fost organizat în 2014 de Asia University, Taichung, Taiwan.

The Academy of Transdisciplinary Learning and Advanced Studies (ATLAS), Texas, USA a decis instituirea premiului "Basarab Nicolescu Transdisciplinary Science & Engineering Award". Primele premii au fost acordate în 2014.

Din anul 2001, devine membru de onoare al Academiei Române.

Cărți publicate în România: *Théorèmes poétiques / Teoreme poetice*, Curtea Veche, București, 2013 (ediție bilingvă și bibliofilă ilustrată de Mircea Dumitrescu), *Ion Barbu - Cosmologia "Jocului secund"*, Aius, Craiova, 2013, *De la Isarlîk la Valea Uimirii, vol. 1 - Interferențe spirituale, vol. 2 - Drumul fără sfârșit*, Curtea Veche, București, 2011, *Ce este Realitatea?*, Junimea, Iași, 2009, *Știința, sensul și evoluția – Eseu asupra lui Jakob Boehme*, Cartea Românească, București, 2007, *Noi, particula și lumea*, Junimea, Iași, 2007, *Transdisciplinaritatea* (manifest), Junimea, Iași, 2007,

Rădăcinile libertății, Curtea Veche, București, 2004; Ion Barbu, *Cosmologia jocului secund*, 1964.

Teoria nicolesciană a transdisciplinarității apare într-un moment kairotic, mai exact în plină explozie a numărului de științe, dar și în timpul unor schimbări paradigmatică la nivel economic, politic, social și cultural.

Dacă în universitățile medievale occidentale s-au predat doar 7 discipline (*liberalia studia*) în anul 2011 s-a ajuns la peste 8000.

Pe de altă parte, „*cronopatiile și maladiile spiritului contemporan: hipertehnologizarea, provocările fizicii și ale geneticii cuantice, decriptarea genomului uman, complexitatea disciplinară, logicile polivalente, ingineria genetică, posibilitatea creșterii mediei de viață, bagatelizarea ideii de moarte, capacitatea de manipulare prin mass-media, arsenalul nuclear, revoluția informatică, nanotehnologia, inteligența artificială, robotica, desființarea granițelor dintre ficțiune și real, coerența virtuală, fenomenul desacralizării, turismul în spațiul cosmic, conflictele inter- și intrareligioase, fundamentalismele, terorismul, exacerbarea hedonismului sexual, proliferarea unor entități patogene virale cu impact letal, a cancerului și a altor afecțiuni cu morbiditate crescută, încălzirea globală, relativismul axiologic, gerontologia socială, demersul globalizant, mondializarea economică, dezechilibrul financiar, instabilitatea politică, criza sensului, orfanismul cosmic, vidul existențial, toate acestea fiind realități care reclamă o atitudine obiectivă și lucidă, o abordare discursivă de tip pluri-, inter- și mai ales transdisciplinar.*

Omul postmodern trăiește într-o lume pulverizată din punct de vedere științific, cultural și spiritual. Monospecializarea excesivă face imposibilă comunicarea între oameni și între domeniile științifice, creând o lume monadică, o orchestră impecabil instruită din punct de vedere tehnic și artistic, însă fără un dirijor. Pluri-, inter- și

transdisciplinaritatea constituie un demers care asigură coerența, liantul logic, arbitrajul între diversele domenii științifice, cercetătorii pluri-, inter- și transdisciplinari, nefiind altceva decât dirijori ai orchestrei spiritului”¹.

Pluridimensionalitatea și plurireferențialitatea realității confirmată de fizica cuantică (Max Planck, Erwin Schrödinger, Werner von Heisenberg, Max Born, Wolfgang Pauli, Niels Bohr), de logica terțului inclus (Stephane Lupasco) și de principiul indecidabilității (K. Goedel) fac imposibilă pretenția unei singure discipline de a avea o viziune totalizatoare asupra existenței.

Cheia transdisciplinarității o constituie nivelele de realitate, „*un ansamblu de sisteme invariant la acțiunea unui număr de legi generale: de exemplu, entitățile cuantice supuse legilor cuantice, care sunt în ruptură radicală cu legile lumii macrofizice*” (Basarab Nicolescu).

În natură, în societate există pluralități diferite de niveluri de realitate, atât ale Obiectului cât și ale Subiectului. Prin urmare, comunicarea, interferența și coerența nivelurilor de realitate nu pot fi descrise decât cu instrumentele logicii terțului inclus, care postulează un al treilea termen T, acesta fiind, în același timp și sub același raport, A și non-A.

Dictatura unui singur nivel de realitate are consecințe catastrofale pentru destinul omenirii: „*sistemele de gândire închise, dogmatice, autoreferențiale, indifereente de natura lor ideologică, mai devreme sau mai târziu degenerază în exclusivism ideatic, deschizând drumul lăgărelor, al crematoriilor și al plutoanelor de execuție. Războaiele, hecatombele, tortura, rugul, totalitarismele, gulagurile genocidare care au transformat planeta într-un imens*

---

¹ Vasile Chira, Studii de Pluri-, Inter- și Transdisciplinaritate, Editura Universității “Lucian Blaga”, 2012, p.9.

ocean sangvin, nu sunt altceva decât efectele gândirii clasice, tributare unui singur nivel de realitate, opac și autosuficient”¹.

Bazată pe acceptare și dialog între diversele tipuri de culturi, tradiții și ideologii, metoda transdisciplinară e în măsură să salveze planeta de la colapsul economic, politic, social, cultural și religios.

Transdisciplinaritatea depășește binaritatea clasică de tip „pro” și „contra”, atenuază atitudinile extremiste, identifică noi posibilități de dialog care vor conduce la soluții pașnice.

Iată de ce metoda transdisciplinară constituie un salt major pe scara cunoașterii, la fel de important ca descoperirea gravitației, a calculului infinitezimal, a geometriilor noneuclidiene, a inconștientului, a relativității sau a cuantelor. Există deja pe toate continentele catedre universitare, masterate, programme doctorale, reviste, centre de cercetare și proiecte științifice a căror activitate se desfășoară sub semnul transdisciplinarității, ceea ce dovedește că oamenii de știință încep să accepte faptul că ieșirea din babelizarea științifică, politică, socială, economică, religioasă, literară, filosofică și artistică nu e posibilă decât printr-o raționalitate bazată pe un tip de umanism transdisciplinar.

Transdisciplinaritatea nu este o știință, nici o știință a științelor, nici o metaștiință, ci este mai degrabă o metodologie științifică, o stare de spirit, o atitudine intelectuală care caută un sens unificator, punând față în față științe/domenii/fenomene/teorii aparent antagonice: știința și religia, fizica cuantica și filosofia, matematica și filosofia etc.

Suntem pe deplin convinși că prin conferirea titlului de Doctor Honoris Causa domnului Academician Profesor Universitar Dr. Basarab Nicolescu, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu adaugă un nume de referință la galeria personalităților din țară și din străinătate care au primit acest înalt titlu academic.

---

²ibidem, p.12.

Stimate Domnule Academician Prof. Univ. Dr. Basarab Nicolescu,

Suntem deosebit de onorați pentru faptul că, începând de astăzi, prin decernarea titlului de Doctor Honoris Causa al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, veți face parte din comunitatea noastră academică.

În numele conducerii Universității, al cadrelor didactice de la Facultatea de Științe și al meu personal, vă felicit și vă urez multă sănătate și putere de muncă pentru a putea continua cu aceeași pasiune, rigoare și dăruire activitatea științifică, pedagogică, literară și filosofică!

Conf. univ. Dr. Angela Bănăduc
Decanul Facultății de Științe
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu